

رسالة في الدماء الطبيعية للنساء - هوسا

SAKO A KAN JINANEN DABI'A GA MATA

Da alkalamin babban malami mai yawan sani
Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen
Allah Yayi masa gafara shi da mahaifan sa da musulmai

Islamhouse.com

المحتوى الإسلامي

SAKO A KAN JINANEN DABI'A GA MATA

Da alkalamin babban malami mai yawan sani

Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen

*Allah Yayi masa gafara shi da mahaifan sa da
musulmai.*

Tira kékeré kan nipa awon epe adamo fun awon obinrin"

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الربوة

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

☎ Telephone: +966114454900

@ ceo@rabwah.sa

✉ P.O.BOX: 29465

☎ RIYADH: 11557

🌐 www.islamhouse.com

Da sunan Allah Mai yawan rahama Mai yawan jin kai.

Dukkan godiya ta tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakon Sa, muna neman gafarar Sa, kuma muna tuba izuwa gare Shi, Muna neman tsarin Allah daga sharrukan rayukan mu, da kuma munanan ayyukan mu. Duk wanda Allah Ya shiryar babu mai batar da shi, kuma wanda ya batar babu mai shiryar da shi. Kuma ina Shaidaea cewa babu wani abin bautawa da gaskiya sai Allah, shi kadai yake, bashi da abokin tarayya, Kuma ina shaidawa cewa, Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, Tsiran Allah da amincin Sa su tabbata agare shi, da alayen sa, da sahabban sa, da wanda ya biyo su da kyautatawa, zuwa ranar sakamako, Bayan haka: Lallai cewa jinanen da suke samun mace, sune haila da jinin cuta da jinin biki, suna daga muhimman al'amuran da bukata take neman bayanin su, da kuma sanin hukunce-hukuncen su, da banbance kuskure daga daidai daga zantukan malamai a kansu. Kuma dogaro ya kasance dangane da abinda za'a rinjayar ko a raunana daga hakan, akan mahangar abinda yazo a cikin Al-kur'ani da Sunna.

1- Domin cewa sune tushe na asali wafanda ake gina hukunce-hukuncen Allah - Madaukakin sarki - a kansu, wafanda bayin Sa zasuyi bauta dasu kuma Ya dora musu su.

2- Kuma domin cewa akwai nutsuwar zuciya, da yalwar kirji, da dadin rai, da kubutar wuyaye, akan dogara ga Al-kur'ani da Sunna.

3- Kuma domin cewa duk abinda basu ba, to, kadai ana kafa masa hujja ne, amma ba'a kafa hujja dashi.

Domin babu wata hujja sai a zancen Allah - madaukakin sarki - da kuma zancen Manzon Sa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -, haka nan da zancen ma'abota ilimi daga sahabbai akan magana mafi rinjaye, da sharadin, kada a samu abinda yake saba masa a cikin Al-kur'ani da Sunna. Kuma kada wani fadin sahabin daban, yayi karo dashi, idan ya kasance a cikin Al-kur'ani da Sunna akwai abinda yake saba masa, to ya wajaba ayi riko da abinda yake a cikin Al-kur'ani da Sunna, Idan maganar wani sahabin daban tayi karo dashi sai anemi rinjaye tsakanin maganganun biyu, ayi kuma riko da mafi rinjaye daga garesu; Saboda fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿...فَإِنْ تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ [النساء: 59]

{Idan ku ka sami sabani cikin wani abu to ku mayar da shi zuwa ga Allah da Manzon Sa in kun kasance masu Imani da Allah da ranar Lahira yin haka shi ne mafi alheri kuma shi ne mafi kyawun fassara} [Al-Nisa'i: 59].

Wannan takaitaccen sako ne a kan abinda bukata take neman sa na daga bayanin waɗan nan jinanen, da kuma hukunce-hukuncen su, ya tattaro fasalillikan nan masu zuwa:

Fasali na farko: A cikin ma'anar haila da hikimar ta.

Fasali na biyu: A kan zamanin haila da tsawon lokacin ta.

Fasali na uku: Akan abubuwan da suke bujirowa haila.

Fasali na huɗu: A kan hukunce-hukuncen haila.

Fasali na biyar A kan jinin cuta da hukunce-hukuncen sa.

Fasali na shida: A kan jinin biki da hukunc-hukuncen sa.

Tira kékeré kan nipa awon eje adamo fun awon obinrin"

Fasali na bakwai: A kkan yin amfani da abinda yake hana hails ko yake jawoshi, da abinda yake hana daukar ciki, ko yake zubar dashi.

FASALI NA FARKO: A CIKIN MA'ANAR HAILA DA HIKIMAR SA

Haila a harshen Laranbci: Shine zubar abu da kuma gudanar sa.

A shari'a kuma: Shine wani jini ne, da yake faruwa ga mace ta hanyar dabi'a, batare da wani dalili ba, a cikin wasu lokuta ababen sani. Shi jinine na dabi'a ba na wata rashin lafiya ko rauni ko bari ko haihuwa bane. Duk da cewa shi jinine na dabi'a to shi yana sabawa gwargwadan halin mace da yanayin ta da kuma yanayin garin su; saboda haka mata suke sabawa a cikin sa sabawa mai ban-banta a zahiri.

Kuma hikima a cikin sa: Cewa shi ya yiin da dan tayi ya kasance a cikin mahaifiyar sa, baya yiwuwa yaci abincin da abinda wanda ke wajen cikin yake cin sa kuma ba zai yiwu ba ga mafi jin kan halitta a gare shi da ya sadar masa da wani abu na abinci, a yayin nan Allah - Madaukakin sarki - Ya sanya fesowar jini a mace wanda dan tayi yake cin abinci da su a cikin mahaifiyar sa batare da bukatuwa zuwa ci ko hadiya ba, suna zarcewa zuwa jikinsa daga hanyar cibiya ta inda jini yake ratsa jijiyoyin sa sai yaci abinci dashi, girman

Tira kékeré kan nipa awon eje adamo fun awon obinrin"

Allah ya daukaka, alherinSa ya yawaita mafi kyautatawar masu halitta.

Wannan itace hikima a wannan hailer; saboda haka idan mace ta dauki ciki sai haila ta yanke mata, bazatayi haila ba sai lokaci kaɗan, hakanan mai shayarwa 'yan kaɗan ne daga cikin su suke haila musamman ma a farkon zamanin shayarwa.

FASALI NA BIYU: A KAN ZAMANIN HAILA DA TSAWON LOKACIN SA

Magana a cikin wannan fasalin yana kan matsayai biyu:

Matsayi na farko: Game da shekarun da haila yake zuwa a cikin sa.

Matsayi na biyu: Game da tsawon lokacin haila.

Amma matsayi na farko: To shekarar da yawancin haila take kasancewa a cikin sa, shine tsakaknin shekara goma sha biyu, zuwa shekara hamsin, watakila mace tayi haila kafin hakan ko bayan hakan, gwargwadan halin ta da yanayin ta da kuma yanayin dabi'ar garinta.

Hakika malamai - Allah Yayi musu rahama - sunyi sabani: Shin shekarar da zai yiwu a samu haila a cikinta tana da iyaka abar ayyanawa, ta yanda mace bazatayi haila kafin ta ba ko bayan ta, kuma lallai cewa abinda yake zuwa kafin ta ko a a bayan ta bataccen jini ne ba haila ba?

Malamai sunyi sabani akan haka, Imam Darimi ya ce - bayan ya ambaci sabaninnikan -: Dukkanin wannan a wurina kuskurene! domin cewa makoma a dukkanin

wannan zuwa samuwa ne, to kowane gwargwado aka samu a kowane hali da shekara ya wajaba a sanyashi a matsayin haila, Allah ne masani.

Wannan abinda Darimi ya fada shine daidai, kuma shine zaɓin babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya, a duk lokacin da mace taga haila to, ita mai haila ce, koda ta kasance kasa da shekara tara, ko sama da shekara hamsin. Hakan kuwa saboda cewa hukunce-hukuncen haila, Allah da ManzonSa sun rataya su a kan samuwar sa, kuma Allah da ManzonSa basu iyakance wata shekara abar ayyanawa ga hakan ba, dan haka ya wajaba a koma a sha'anin sa zuwa samuwar da aka rataya hukunce-hukunce akan ta, kuma iyakanceshi da shekara abar ayyanawa yana bukatuwa zuwa ga dalili daga Al-kur'ani ko Sunna, kuma babu wani dalili a hakan.

Amma matsayi na biyu shine tsawon lokacin haila, wato:

Gwargwadan zamanin sa.

Hakika malamai sunyi sabani a kansa, sabani mai yawa kimanin maganganu shida ko bakwai. Ibn Munzir - Alllah Ya yi masa rahama ya ce: Wasu jama'a sunce: Babu iyaka ga mafi karancin haila ko mafi yawan sa.

Nace: Wannan fadar kamar fadar (Imam) Darimi ce data gabata, kuma shine zabin babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya, kuma shine daidai; domin cewa shine Al-kur'ani da Sunna da izina suke nuni akansa.

Dalili na farko: Fadin Sa - maɗaukakin sarki -:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا

تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَظْهَرْنَ...﴾ [البقرة: 222]

{Suna tambayarka game da haila to kace shi cutane dan haka ku nisanci mata a cikin wurin haila har sai sunyi tsarki} [Al-Bakara: 222].

Sai Allah Ya sanya kololuwar hanin shine tsarki, bai sanya kololuwar shine shudewar kwana daya, ko kwana uku, ko kwana goma sha biyar ba, sai wannan yayi nuni akan cewa illar hukuncin ita ce samuwar haila ko rashinta. A duk lokacin da aka samu hailar to hukuncin ya tabbata, kuma yayin da ta samu tsarki daga gareshi to hukunce-hukuncen sa sun gushe. Dalili na biyu: Abinda ya tabbata a cikin Sahihu Muslim cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya cewa Nana A'isha alhali tayi haila kuma tana cikin Ihram da Umra; "Ki aikata duk abinda mai

aikin Hajji yake aikatawa saidai cewa bazakiyi dawafi a dakin (Ka'aba) ba, har sai kinyi tsarki". karanta hadisin har karshe.

A cikin Bukhari da Muslim cewa Annabi - **tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi** - yace mata: "**Ki saurara, idan kika tsarkaka to ki fita zauwa Tan'ima**", sai Annabi - **tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya sanya kololuwar hanin shine tsarki, bai sanya kololuwar wani zamani abin ayyanawa ba, sai wannan yayi nuni akan cewa hukuncin yana ratayene da samuwar hails ko rashin sa.**

Dalili na uku: Cewa wafan nan kiyasce-kiyasce da rarrabewar wafanda wanda ya ambace su ya ambace su daga masana Fikihu a cikin wannan mas'alar ba samammu bane a cikin littafin Allah - madaukakin sarki - ko Sunnar Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - tare da cewa bukata kai larura ma mai kirace zuwa bayanin su. Da ace sun kasance fahimtar su da yin ibada dasu yana daga abinda ya wajaba akan bayi, to, Allah da Manzon Sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - da sun bayyana su bayani baro-baro ga kowane daya; saboda muhimmancin hukunce-hukuncen da suka tabbatu akan hakan, na daga sallah da azimi da aure da saki da gado da

wasunsu, na daga hukunƙe-hukunƙe, Kamar yanda Allah da Manzon Sa suka bayyana adadin salloli da lokutan su da ruku'in su da sujjadar su, Da zakka: Dukiyoyin ta da nisabobin ta da gwargwadan ta da inda ake bada ita, da kuma azimi: Tsawon sa da zamanin sa, da kuma Hajji da abinda ke koma bayan hakan, Kai har ladubban ci da sha da bacci da jima'i da zama da shiga gida, da fitowa daga gareshi, da ladubban biyan bukata, kai har adadin gogewar tsarkin hoga, zuwa wanin hakan daga zurfafan al'amura da madaukakan su, daga abinda Allah Ya cika Addini da shi, kuma Ya cika ni'ima ga muminaɗi dashi, Kamar yanda Allah - madaukakin sarki - Ya ce:

﴿... وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيِينًا لِكُلِّ شَيْءٍ...﴾ [النحل: 89]

{Mun saukarma da littafi dan bayani ga kowane abu}
[Al-Nahl: 89].

Allah - madaukakin sarki - Ya ce:

﴿... مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ

شَيْءٍ وَهُدًى...﴾ [يوسف: 111]

{Bai kasance wani kirƙiran lābāri ba kuma amma shi gaskatāwa ne ga abin da yake a gaba gare shi, da

rarrabewar dukan abũbuwa, da shiriya da rahama ga mutãne wadanda suka yi ãmãni}. [Yusuf: 111].

Yayin da ba'a samu wadan nan kiyasce-kiyascen ba, da kuma rarrabe-rarraben ba, a cikin littafin Allah - madaukakin sarki -, ko a Sunnar Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ba, sai ya bayyana cewa, babu dogaro a gare su, kadai madogara tana kan abinda ake ambato haila ne wanda aka rataya samuwar hukunce-hukuncen shari'a a akansu da kuma rashin su, Wannan dalilin - ina nufin: Cewa rashin ambatan hukuncin a cikin Al-kur'ani da Sunna dalili ne akan rashin izinantar sa - zai amfanar da kai a cikin wannan mas'alar da watanta, daga mas'alolin ilimi; domin cewa hukunce-hukuncen shari'a, basa tabbata saida dalili daga shari'a daga littafin Allah, ko Sunnar Manzon Sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -, ko wani Ijma'i abin sani, ko wani Kiyasi ingantacce. Babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya ya fada a cikin wata ka'ida tashi: "Yana daga haka sunan haila, Allah Ya rataya hukunce-hukunce da yawa a gare shi a cikin Littafi da Sunna, bai kuma kaddara mafi karancin sa, ko mafi yawan sa ba, ko tsarki tsakanin haila biyu ba, tare da cewa sanin muhimmancin su yana game kowa da kowa, da kuma

bukatuwar su zuwa gare shi, harshen Larabci baya banbancewa tsakanin gwargwado da gwargwado, duk wanda ya iyakance wani iyaka a cikin hakan to hakika ya sabawa Littafi da Sunna". Zancensa ya kare. Dalili na huɗu: Yin izina, wato: Ingantaccen Kiyasi madawwami doɗar, hakan kuwa cewa Allah - maɗaukakin sarki - Ya illanta haila da kasancewar sa cutane, a duk lokacin da aka samu haila to cuta ta samu, babu banbanci tsakanin rana ta biyu da rana ta farko, ko tsakanin rana ta huɗu da ta uku, Babu banbanci tsakanin rana ta goma sha shida, da ta goma sha biyar, kuma babu banbanci tsakanin rana ta goma sha takwas da ta goma sha bakwai, Haila itace haila, cuta kuma itace cuta, illa samammiyace a ranakun biyu daidai da daida, to yaya banbantawa zata inganta a hukuncin tsakanin ranaku biyun, tare da daidaituwar su a cikin illa? Shin yanzu wannan ba sabanin ingantaccen Kiyasi bane? Shin yanzu Kiyasi ingantacce bashine daidaituwar ranaku biyun ba a wajen hukunci, sabo da daidaituwar su a cikin illa?

Dalili na biyar: Sabanin maganganun masu iyakancewa da karo da junan su, lalle hakan yana nuni akan cewa babu wani dalili a cikin mas'alar daya wajaba a koma zuwa

gareshi, kawai su hukunce-hukuncene na Ijtihadi ababen bijrowa ga kuskure da daidai, dayan su bai zama mafi cancanta da bi ba daga dayan, makoma yayin jayayya (tana) ga Littafi ne da Sunna.

idan har karfin maganar Cewa babu iyaka ga mafi karancin hails ko mafi yawan sa ya bayyana Kuma cewa shine zance marinjayi, to, ka sani dukkanin abinda mace ta gani na jinin dabi'a da bashi da wani dalili na ciwo da makamancin sa, to shi jinin hails ne ba tare da kaddara wani lokaci ba, ko shekara, sai in ya kasance mai zarcewane ga mace baya yankewa kwata-kwata, ko yana yankewa lokaci sassauka kamar rana daya ko ranaku biyu a wata, sai ya zama jinin cuta. Da sannu in Allah - madaukakin sarki - Ya so bayanin jinin cuta da hukunce-hukuncen sa zasu zo. Babban malamin Musulunci IbnTaimiyya ya ce: Asali a dukkanin abinda yake fitowa daga mahaifa cewa shi hails ne, har sai dalili ya tabbata akan cewa shi jinin cuta ne. Kuma ya ce: Duk abinda ya afku na jini, to shi hails ne, idan ba'agane cewa shi jinin jijiya bane ko ciwo. Wannan fadar kamar yanda yake shine mafi rinjaye, ta bangaren dalili, kuma shine mafi kusanci a fahimta da riska, kuma mafi sauki a aiki da aiwatarwa daga abinda masu iyakancewa suka ambace

shi, abinda yakasance kamar haka, to shine mafi cancanta da karbuwa; dan dacewar sa ga ruhin Addinin Musulunci, da kuma ka'idar sa, itace sauki da rangwami. Allah - madaukakin sarki -Ya ce:

﴿... وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ...﴾ [الحج: 78]

{Bai sanya wani tsanani a kanku a cikin Addini ba} [Al-Hajj: 78].

Kuma mai tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: "Lallai Addini sauki ne babu wani ɗaya ba zai tsananta a Addiniba, face sai ya rinjaye shi, dan haka ku daidaita ku kusanto kuma kuyi bushara" Bukhari ne ya ruwaito shi.

Ya kasance daga ɗabi'un sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -: "Cewa shi ba'a taɓa bashi zaɓi tsakanin al'amura guda biyu ba, sai ya zaɓi mafi saukin su mutukar dai bai zama zunubi bane".

HAILAR MAI CIKI:

Mafi yawan rinjaye, cewa mace idan ta ɗauki ciki sai jini ya yanke mata, Imam Ahmad - Allah Yayi masa rahama - ya

ce: Kadai mata suna gane daukar ciki ne, ta hanyar yankewar jini" Idan mai ciki taga jini, idan ya kasance kafin haihuwane da wani lokaci kankani kamar rana biyu ko uku kuma a tare dashi akwai nakuda, to shi jinin biki ne, Idan kuma ya kasance kafin haihuwane da lokaci mai tsayi, ko kafin haihuwa da kankanin lokaci saidai babu nakuda a tare dashi, to ba jinin biki bane, saidai shin zai iya zama hailar da hukunce-hukuncen haila zasu tabbata gareshi ne, ko zai zama jinin cuta baza'a iya yi masa hukunci da hukunce-hukuncen haila ba?

A cikin wannan akwai sabani tsakanin ma'abota ilimi, amma daidai shine cewa shi haila ne, idan ya kasance a fuskar al'ada a hailarta; domin cewa asali a cikin abinda yake samun mace na jini cewa shi haila ne, idan bashi da wani dalili da zai hana kasancewar sa haila, kuma a cikin Littafi da Sunna babu abinda zai hana hailar mai ciki.

Wannan shine mazahabar Imam malik da Imam Al-shafi'i, kuma zabin babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya, ya fada a cikin (Littafin) Al-Ikhtiyarat (shafi: 30): Kuma Baihaki ya ruwaito shi riwaya daga Imam Ahmad, kai ya hakaito cewa shi ya dawo zuwa gareshi. Ya kare.

A kan wannan abinda yake tabbata ga hailar mara ciki yana tabbata ga hailar mai ciki sai a mas'ala biyu:

Mas'ala ta farko: Saki, sakin wacce idda take lazimtar ta, a halin haila, yana haramta a hakkin mara ciki, ammma baya haramta a hakkin mai ciki; Domin saki a halin haila ga mara ciki, mai sabawane ga fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿...فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ...﴾ [الطلاق: 1]

{Ku sakeso ga iddarsu} [Al-Dalaf: 1],

Amma sakin mai ciki, a halin haila, baya saba masa; domin cewa wanda ya saki mai ciki, to, hakika ya saketa ga iddarta, daidaine ta kasance mai haila ce ko mai tsarki ce; domin iddarta da ciki ne; Saboda haka sakinta baya haramta, bayan jima'i sabanin waninta. Mas'ala ta biyu: Lallai cewa hailar mai ciki idda bata karewa dashi, sabanin hailar waninta; Domin cewa iddar mai ciki, bata karewa saida haife cikin, daidaine ta kasance tana haila ne ko a'a; Saboda fadinSa - madaukakin sarki -:

﴿...وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ...﴾ [الطلاق: 4]

{Ma'abota cikkkuna ajalinsu (shine) su haife cikkkunan su} [Al-Dalaf: 4].

FASALI NA UKU: A ABUBUWAN DA SUKE BIJIROWA HAILA.

Masu bujirowa haila nau'o'i ne:

Nau'i na farko: Kari ko raji, misalin al'adar mace ta kasance kwana shida, sai jini ya zarce mata zuwa kwana bakwai, ko al'adarta ta kasance kwana bakwai sai tayi tsarki a kwana shida.

Nau'i na biyu: Ya gabata ko ya jinkirta, misalin al'adarta ta kasance a karshen wata, sai taga haila a farkon sa, ko al'adarta ta kasance a farkon wata sai ta ganshi a karshen sa.

Hakika ma'abota ilimi sunyi sabani a cikin hukuncin wadan nau'ukan biyu, amma daidai shine cewa, ita a duk lokacin da taga jini to ita mai haila ce, kuma a duk lokacin da taga tsarki, to ita mai tsarki ce, daidai ne ya karu akan al'adar ta ko ya ragu, kuma daidai ne ta gabatane ko ta jinkirta. Kuma ambatan dalili akan haka ya gabata, a fasalin dake gaban sa, inda mai shar'antawa ya rataya hukunce-hukuncen haila da samuwar sa. Wannan itace mazahabar Imam Al-Shafi'i, kuma zabin babban malamin Musulunci Ibn

Taimiyya, kuma mai Al-Mugni ya karfafeshi a cikin sa, kuma ya taimakeshi, ya ce: Da ace al'ada ta kasance abar lura akan fuskar da aka ambata a cikin mazahaba, da Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya bayyana shi ga al'ummar sa, da jinkirta bayanin sa bai yalwaceshi ba. Dan jinkirta bayani daga lokacin sa, baya halatta, kuma matayen sa da wasun su, daga mata suna bukatsuwa zuwa bayanin hakan a kowane lokaci, kuma bai kasance zai rafkana abisa bayanin sa ba. Kuma ambatan al'ada ko bayanin ta baizo ba daga gare shi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - sai a hakkin mai jinin cuta, banda waninta. Ya kare. Nau'i na uku: Fatsi-fatsi ko hanta-hanta, ta inda zata ga jini mai kalar fatsi-fatsi, kamar ruwan ciwo ko mai kalar hanta-hanta tsakanin fatsi-fatsi da baki, to, wannan in yakasance a tsakiyar hailane ko mai saduwa dashi kafin tsarki, to shi hailsa ne zamu tabbatar masa da hukunce-hukuncen hailsa, idan ya kasance bayan tsarki ne to ba hailsa bane; Saboda fadin Ummu Adiyya - Allah Ya yarda da ita -: "**Mun kasance bama daukar fatsi-fatsi ko hanta-hanta wani abu bayan tsarki**". Kuma Bukhari ya ruwaito shi, ba tare da fadinta: "**Bayan tsarki ba**", saidai cewa shi yayi masa ta ke da fadin sa: **Babin fatsi-fatsi da hanta-hanta a wanin kwanankin hailsa.**

(Imam Ibn Hajar) ya fada a cikin sharhin Fatahul Bari: "Yana nuni da hakan zuwa hadawa tsakanin hadisin A'isha wanda ya gabata a cikin fafin ta: Har sai sunga kassa fara. Da kuma tsakanin hadisin Ummu Adiyya wanda aka ambata a cikin babin, da cewa hakan - wato: Hadisin A'isha - abin daukane akan idan taga fatsi-fatsi ko hanta-hanta a cikin kwanukan hails, amma a cikin waninsu, to ya tabbata akan abinda Ummu Adiyya ta fada". Hadisin Nana A'isha kuma wanda yayi nuni zuwa gare shi shine abinda Bukhari ya ruwaito shi Mu'allak yana mai yankewa da shi kafin wannan babin, cewa mata sun kasance suna aiko mata da durja (wani abune wanda mace take amfani dashi dan ta gane shin wani abu na gurbin jinin hails ya ragu) a cikinsa akwai auduga, a cikin sa kwai fatsi-fatsi sai ta ce: "Kada kuyi gaggawa har sai kunga kassa fara". Kassa fara wani ruwane fari wanda mahaifa take tunkudo shi yayin yankewar jini hails.

Nau'i na huɗu: Yayyankewar jini a hails, ta inda za taga jini wata rana, wata rana kuma za taga tsarkaka da makamancin hakan to wadan nan halaye biyu ne:

Hali na farko: Wannan yakasance kowane lokaci tare da mace, to wannan jinin cutane hukuncin jinin cuta ana tabbatarwa wacce tagan shi hukuncin mai jinin cuta.

Hali na biyu: Kada ya zama mai zarcewa ne tare da mace, a'a yana zo mata a wani lokaci, wani lokacin kuma ya kasance tana da ingantaccen lokacin tsarki. To malamai - Allah Yayi musu rahama - sunyi sabani a wannan tsarkin, shin zai kasance tsarkine ko kuma za'a aiwatar da hukunce-hukuncen hails ne a kansa?

Mazahabar Imam Al-Shafi'i a mafi ingancin maganganun sa biyu cewa shi za'a dabbaka hukunce-hukuncen hails akan sa, sai ya zama hails, kuma shine zabin babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya da mai littafin Alfa'ik, kuma shine mazahabar Abu Hanifa, Hakan kuwa domin cewa kassa fara ba'a ganinta a cikin shi; kuma domin cewa shi da an sanyashi tsarki da ya kasance a binda ke gaban sa hails ne, kuma abinda ke bayansa ma hails ne, kuma babu mai fafin haka, inba haka bafa da iddar ta kare da jini da kwanuka biyar; Kuma cewa shi da an sanya shi tsarki da kunci da wahala sun same shi, ta hanyar yin wanka da wanin sa a kowane kwanuka biyu, kuma kunci abin korewane a wannan shari'ar, godiya ta tabbata ga Allah.

Zance mafi shahara daga mazahabr Hanabila, cewa jinin hails ne, kuma tsarkaka tsarkine, saidai idan su duka in antarasu sun wuce mafi yawan kwanukan hails, to sai jinin daya ketare ya zama jinin cuta.

Ya fada a cikin Al-Mugni: "Yana fuskantar cewa yankewar jini a duk lokacin daya yi kasa da rana biyu, to, shi ba tsarki bane, dan gini akan riwayar da muka hakaito ta game da jinin biki, cewa ita bazata waiwaya zuwa kasa da rana daya ba, kuma shine ingantacce - in Allah Yaso - domin cewa jini yana gudana wani lokaci kuma yana yankewa a wani lokacin daban, kuma a cikin wajabta wanka akan wacce take tsarkaka awa bayan awa kuncine da yake koruwa; Saboda fadinSa - madaukakin sarki -:

﴿...وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ...﴾ [الحج: 78]

{Bai sanya wani tsanani a kanku a cikin Addini ba} [Al-Hajj: 78].

Ya ce: Akan wannan yankewar jini kasa da rana daya baya kasancewa tsarki saidai idan taga abinda yake nuni akansa, kamar yankewar sa ya zama a karshen al'adarta ne, ko taga kassa fara". Ya kare.

Tira kékeré kan nipa awon eje adamo fun awon obinrin"

Sai fadin mawallafin Al-Mugni ya zama shine tsaka-tsakiya, tsakanin maganganun biyu, Allah Shine mafi sanin daidai.

Nau'i na biyar: Bushewa a jini ta inda mace zataga danshi kawai, to, wannan inya kasance a tsakiyar haila ko mai saduwa da ita kafin tsarki, to, wannan haila ce, idan yakasance bayan tsarkine to ba haila bace; Domin cewa mafi matuƙar halinsa, ya risku da fatsi-fatsi da kuma hanta-hanta, wannan shine hukuncinta.

FASALI NA HU'DU: A CIKIN HUKUNCE- HUKUNCEN HAILA

Haila tana da wasu hukunce-hukunce masu yawa, sun haura ashirin, zamu ambaci wasu daga abinda muke ganin ana yawan bukatar su, yana daga hakan:

Na ɗaya: Sallah: To sallah tana haramta ga mai haila, farillarta da nafilarta, babu abinda yake inganta daga garesu, haka nan sallah bata wajaba akanta saidai idan ta riski gwargwadan raka'a ɗaya cikakkiya daga lokacin ta, sai sallah ta wajaba akanta a wannan lokacin, daidaine ta riski hakan daga farkon lokaci ko daga karshen sa.

Misalin hakan daga farkon sa: Mace ce tayi haila bayan faɗuwar rana, da gwargwadan raka'a ɗaya, to yana wajaba akanta ta rama sallar Magariba idan tayi tsarki; domin cewa ita ta riski gwargwdan raka'a ɗaya daga lokacin ta kafin tayi haila.

Kuma misalin haka a karshen sa: Mace ce ta tsarkaka daga haila, kafin huduwar rana da gwargwadan raka'a ɗaya to, yana wajaba akanta ta rama sallar Asuba idan ta tsarkaka;

domin cewa ita ta riski wani yanki da zai yalwatu ga raka'a ɗaya daga lokacin ta.

Amma idan mai haila ta riski wani yanki na lokaci da bazai yalwatu ga cikakkiyar raka'a ɗaya ba, misali tayi haila a misali na farko bayan faɗuwar rana da ɗan lokaci, ko ta tsarkaka a misali na biyu kafin huduwar rana da ɗan lokaci, To lallai cewa sallah bata wajaba akanta ba; saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -:
"Wanda ya riski raka'a ɗaya daga cikin sallah, to, ya riski sallah". An haɗu a kansa. Domin cewa abin da aka fahimta daga hadisin cewa wanda ya riski mafi karanci daga raka'a ɗaya bai kasance mai riskar sallah ba.

Idan ta riski raka'a ɗaya daga lokacin sallar La'asar to shin sallar Azahar ta wajaba akanta, tare da La'asar, ko ta riski raka'a ɗaya daga lokacin sallar issha'in karshe, to, shin sallar Magariba tare da Issha'i ta wajaba akanta?

Akwai sabani a cikin wannan, tsakanin malamai, amma daidai cewa ita babu abinda yake wajaba akanta, sai abinda ta riski lokacin sa, itace sallar La'asar da Issha'in karshe kawai; Saboda faɗin sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -:
"Wanda ya riski raka'a daga La'asar, kafin

faduwar rana to, hakika ya riski La'asar" An haɗu akansa. Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - baice: Hakika ya riski Azahar da La'asar ba. Kuma bai ambaci wajabacin Azahar akansa ba, asali shine kubutar wuyaye, wannan shine mazahabar Imam Abu Hanifa da Imam malik, ya hakaito daga garesu a cikin sharhin Al-Muhazzab. Amma zikiri da kabbara da tasbihi da tahmidi, da ambatan Allah ga abinci da wanin sa, da karanta hadisi da fikihu da fadin Amin gareshi, da jin karatun Al-kur'ani, ko wani abu daga hakan baya haramta agareta. Hakika ya tabbata acikin ingantattun littattafan hadisan nan biyu da wasun su, "Lallai cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya kasance yana dogara a kirjin Nana A'isha - Allah Ya yarda da ita - alhali tana haila, sai ya karanta Al-kur'ani". **Kuma acikin inagantattaun littattafan hadisan nan biyu cewa Ummu Adiyya - Allah Ya yarda da ita - cewa ita taji Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - yana cewa: " Ana fitar da 'yan matan da suka kusa balaga da budurwai da masu haila - yana nufin zuwa sallar idi - kuma su halarci alheri da kuma gayyatar mumina, kuma masu haila su nisanci wurin sallar"**. Amma karatun mai

haila Al-kur'ani akankan ta, idan ya kasance dubane da ido ko lura da zuciya, ba tare da furuci da harshe ba, to babu laifi da hakan, kamar a sanya Mushafi ko allo sai tadinga duba ayoyin ta kuma karantasu a zuciyarta. Imam Al-Nawawi ya ce a cikin sharhin Al-Muhazzab: "Ya halatta ba tare da wani sabani ba". Amma idan karatunta ya kasance furuci ne da harshe to jumhur din malamai sun tafi akan cewa shi abin hanawane kuma bai halatta ba. Imam Al-Bukhari da Ibn Jarir Al-Dabari da Ibn Al-Munzir sunce: Shi ya halatta. An hakaito daga Imam Malik da Imam Al-shafi'i a tsohuwar maganar sa, ya hakaito daga garesu a cikin Fatahul bari. kuma Imam Al-Bukhari ya ambata Mu'allak daga Ibrahim Al-Nakha'i: Babu laifi ta karanta aya. Babban malamin Musulunci Ibn Taimiyya ya fada a cikin fatawa tattarowar Ibn Kasim: "Babu wata Sunna tun asali a cikin hanata karatun Al-kur'ani; domin cewa fadin sa: **"Mai haila ko mai janaba bazasu karanta wani abu daga Al-kur'ani ba"** Hadisine mai rauni da haɗuwar ma'abota sanin hadisi, haƙiƙa mata sun kasance suna haila a zamanin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a a gare shi -, da ace karatu ya kasance abin haramtawa akan su kamar sallah, da wannan ya kasance daga abinda Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya bayyana shi ga

al'ummar sa, kuma iyayen mumina sun nemi sanin sa, kuma hakan ya zama daga abinda mutane suke cirato shi. Yayin da wani daya bai cirato wani hani daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ba to baya halatta a sanya shi haram tare da sanin cewa shi baiyi hani abisa hakan ba, idan baiyi hani daga gareshi ba tare da yawan masu hailsa a zamanin sa sai akasan cewa shi ba haramun bane". Ya kare.

Abinda yake kamata bayan mun san jayayyar ma'abota ilimi shine ace: Abinda yafi ga mai hailsa kada ta karanta Al-kur'ani tana mai furuci da harshe sai yayin bukata kamar ta kasance mai koyarwa, to tana bukatuwa zuwa lakkanawa mata masu koyo, ko a cikin halin jarrabawa to mai neman sani tana bukatuwa zuwa karatu dan jarrabata ko makakamancin hakan.

Na biyu: Azimi: Azimi yana haramta ga mai hailsa farillar sa da nafilar sa, baya inganta daga gareta, saidai rama farilla daga gareshi yana wajaba akanta; saboda hadisin Nana A'isha - Allah Ya yarda da ita -: **"Wannan ya kasance yana samunmu - tana nufin hailsa - sai a umarce mu da rama azimi, kuma ba'a umartar mu da rama sallah" An hadu akan sa.**

Idan tayi haila, alhali tana azimi to aziminta ya baci, koda hakan ya kasance daf da faduwar rana ne da kiftawar ido, kuma rama wannan ranar ya wajaba akanta idan ya kasance farilla ne.

Amma idan taji da tawowar haila kafin faduwar rana saidai bai fito ba sai bayan faduwar rana, to, lallai aziminta cikakkene bai baci ba akan ingantacciyar magana; domin jini a cikin ciki bashi da wani hukunci; **Kuma saboda an tambayi Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - game da macen da take ganin abinda namiji yake gani a cikin baccin ta: Shin akanta akwai wanka? Ya ce: "Eh, idan taga ruwa"** Sai ya rataya hukuncin da ganin maniyyi ba da tawowar sa ba, to hakan haila hukunce-hukuncen ta basa tabbata saida ganin sa a waje ba dan tawowar sa ba.

Idan alfijir ya keto, alhali ita tana haila to azimin wannan ranar bai inganta gareta ba koda ta tsarkaka bayan alfijir da kiftawar ido.

Idan tayi tsarki daf da alfijir, sai tayi azimi to, azimin ta ya inganta, koda batayi wankaba sai bayan alfijir, kamar mai janaba idan yayi niyyar azimi alhali shi yana mai janaba baiyi

wanka ba sai bayan bullowar alfijir to azimin sa ingantacce ne; Saboda hadisin A'isha - Allah Ya yarda da ita - ta ce: "Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya kasance yana wayar gari yana mai janaba daga jima'i bana mafarkiba sannan yayi azimi a Ramadan" An haɗu akan sa.

Hukuncu na uku: Dawafi a ɗaki: To, dawafi a ɗaki yana haramta a kanta, farillar sa da naifilar sa, baya inganta daga gareta; Saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ga A'isha lokacin da tayi haila: "Ki aikata abinda mai aikin hajji yake aikatawa saidai kawai kada kiyi dawafi a ɗaki har sai kinyi tsarki". Amma ragowar ayyukan, kamar Sa'ayi tsakanin safa da Marwa, da tsayuwar Arfa, da kwana a Muzdalifa da Minna, da jifan jamarori da wasun su daga ibadun hajji da umra to ba haramun ne akanta ba, Akan wannan da ace mace tayi dawafi alhali tana mai tsarki sannan haila ta fito bayan dawafin kai tsaye, ko a cikin tsakiyar Sa'ayi to babu laifi a hakan.

Hukunci na huɗu: Faɗuwar dawafin bankwana gareta: Idan mace ta cika ibadun Hajji da Umra sannan tayi haila, kafin fita zuwa garinta kuma haila ta zarce da ita zuwa fitar

ta, to ita zata fita batara da bankwana ba; Saboda hadisin Abdullahi dan Abbas - Allah Ya yarda da su - ya ce: "An umarci mutane da su sanya dawafi a dakin Allah shi ne abu na karshe (Dawafin bankwana), sai dai an yi sauki ga mace mai haila". An haɗu akan sa. Ba'aso mai haila yayin bankwana tazo kofar masallaci mai alfarma tayi addu'a; domin hakan baizo daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ba, kuma ibadu ababen ginawa ne akan abinda yazo, Kai aabinda yazo daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a agre shi - yana hukuntar da sabanin hakan, **A cikin kissar Safiyya - Allah Ya yarda da ita - lokacin da tayi haila bayan dawafin Ifada, cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce da ita: "To ta tafi a wannan lokacin".** An haɗu akansa. Kuma baiyi umarni da zuwa kofar masallaci ba, da hakan ya kasance abin shara'antawa da ya bayyana shi. Amma dawafin Hajji da Umra baya saraya gareta, kai zata yi dawafi idan tayi tsarki.

Hukunci na biyar: Zama a masallaci: To yana haramta ga mai haila ta zauna acikin masallaci, har filin sallar idi yana haramta agare ta ta zauna a cikinsa, Saboda hadisin Ummu Adiyya - Allah Ya yarda da ita -; Cewa ita taji Annabi - tsira

da amincin Allah su tabbata a gare shi - yana cewa; "**Ana fitar da 'yan mata wafanda suka balaga da budurwai da masu haila**". Kuma a cikin sa: "Masu haila su nisanci wurin salla". An haɗu akan sa.

Hukunci na shida: Jima'i: Yana haramta ga mijinta yayi jima'i da ita, kuma yana haramta agare ta, da ta bashi damar yin hakan; Saboda faɗin Sa - maɗaukakin sarki -:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَىٰ فَأَعْتَرِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَظْهَرَنَّ...﴾ [البقرة: 222]

{Suna tambayarka game da haila to kace shi cutane dan haka ku nisanci mata a cikin wurin haila har sai sunyi tsarki} [Al-Bakara: 222].

Abin nufi da wurin haila, shine lokacin haila, da kuma wurin sa, shine farji; Kuma saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -; "**Ku aikata kowane abu banda aure**". Yana nufin jima'i. Muslim ne ya ruwaito shi; Kuma saboda musulmai sun haɗu akan haramcin saduwa da mai haila a cikin farjin ta. Baya halatta ga wani mutum da yayi imani da Allah da ranar Lahira da ya aikata wannan al'amarin abin ki, wanda littafin Allah - maɗaukakin

sarki - da Sunnar Manzon Sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - da Ijma'in malamai suka yi nuni akan hani agare shi, sai ya zama daga wadanda suka sabawa Allah da manzon Sa, kuma yabi hanyar da bata muminai ba. Ya fada a cikin Al-Majmu sharhin Al-Muhazzab shafi na: 274 juzu'i na 2, Imam Al-Shafi'i - Allah Ya jikan sa - ya ce: "Wanda ya aikata haka, to, hakika yazo wa babban laifi". Malamammu da wasun su sunce: "Duk wanda ya halatta jima'i da mai haila za'ayi hukunci da kafircin sa" Zancen Imam Al-Nawawi ya kare. Hakika an halatta masa - godiya ta tabbata ga Allah - abinda zai karya masa sha'awar sa, ba tare da jima'i ba, kamar sumbata da runguma a abinda bai kai ga farji ba, saidai abinda yafi kada yayi runguma a tsakanin cibiya da gwiwa sai ta bayan shamaki; Saboda fadin Nana A'isha - Allah Ya yarda da ita -; "**Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - yana umarta ta sai in yi kunzugu, sai ya rungume ni, alhali ni ina haila**". An haɗu akan sa.

Hukunci na bakwai: Saki:yana haramta ga miji da ya saki matar sa mai haila, ahalin hailer ta, Saboda fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ...﴾ [الطلاق: 1]

{Yakai wannan Annabi idan zaku saki mata to ku sake su ga iddar su} [Al-Dalak; 1].

Wato: A cikin halin da zasu fuskanci idda abar sani dashi yayin saki, kuma hakan baya kasancewa saidai idan ya saketa tana mai ciki, ko tsarkakiyya batare da jima'i ba; Domin cewa ita idan an sake ta a halin hails, bazata fuskanci idda ba, yayin da cewa hails da aka sake ta a cikinta, ba'a kirga ta daga idda, idan kuma aka sake ta tana cikin tsarki bayan jima'i, iddar da take fuskantar ta bazata kasance abar sani ba, ta yadda cewa baza a san cewa, shin ta dauki ciki daga wannan jima'in ba, sai tayi idda da ciki, ko bata dauki ciki ba sai tayi idda da hails, Yayin da yakini bai samu ba daga nau'in iddar to saki ya haramta a gare shi har sai al'amarin ya bayyana. To sakin mai hails a halin hails ta haramun ne saboda ayar data gabata; Kuma saboda abinda ya tabbata a cikin ingantattun littattafan nan biyu da wasun su daga hadisin Ibn Umar: "Cewa shi ya saki matar sa alhali tana hails, sai Umar ya bawa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - labari da hakan sai Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - yayi fushi a cikin sa kuma ya ce: "Ka umarce shi ya dawo da ita sannan

ya riketa har sai tayi tsarki, sannan tayi hails, sannan in yaso ya ri ke bayan nan, idan kuma yaso yayi saki kafin ya shafeta to wancanan ka itace iddar da Allah Yayi umarni a saki mata gareta". Da ace mutum zai saki matar sa, alhali tana hails to shi yayi laifi, kuma tuba zuwa ga Allah - madaukakin sarki - ya wajaba akansa, kuma ya maida matar zuwa igiyar sa, dan ya saketa saki na shari'a wanda ya dace da umarnin Allah da Manzon Sa, sai ya barta bayan ya dawo da ita har sai tayi tsarki daga hails da ya saketa a cikinta, sannan tayi wata hails karo na gaba, sannan idan tayi tsarki to idan yaso ya barta, idan kuma yaso ya saketa kafin yayi jima'i da ita. Ana togance mas'aloli uku, daga haramcin saki a cikin hails: Ta farko: Idan sakin ya kasance kafin ya kadaita da ita, ko ya shfeta, to babu laifi ya sake ta alhali tana hails; Domin cewa babu idda akanta a wannan lokacin, dan haka sakin ta ba zai zama mai sabawa ba; Saboda fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ...﴾ [الطلاق: 1]

{To ku sakesu ga iddar su} [Al-Dalak: 1].

Ta biyu: Idan hails ta kasance a halin ciki, bayanin dalilin hakan ya rigaya.

Ta uku: Idan sakin ya kasance akan wani musaya ne, to cewa shi babu laifi ya sake ta alhali tana haila.

Misalin jayayya ta kasance tsakanin ma'aurata biyu da mummunar mu'amala, sai miji ya karbi wani musaya, dan ya sake ta, to yana halatta koda ta kasance mai haila ce; Saboda hadisin Dan Abbas - Allah Ya yarda dasu - cewa matar Sabit dan Kais tazo wurin Annabi - tsira da amincin Allah sutabbata a gare shi - sai tace: **Ya Manzon Allah, Sabit dan Kais, bana zargi akan sa acikin dabi'u ko Addini, sai dai cewa ni ina kyamar kafirci acikin Musulunci, sai Manzon Allah - tsira da amincin Allah sutabbata a gare shi - yace: "Shin zaki mayar masa da gonar sa?" Sai tace: Na'am, Manzon Allah - tsira da amincin Allah sutabbata a gare shi - ya ce: "Ka karbi gonar ka saketa saki daya".** [Bukhrai ne ya ruwaito shi]. Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - bai tambayi cewa: Shin ta kasance mai haila ce ko mai tsarki ba? kuma domin cewa wannan sakin fansa ne, daga matar da kanta, sai ya halatta yayin bukатуwa zuwa gare shi a bisa kowane halin daya kasance. Ya fada a cikin Al-Mugni yana mai kawo dalili akan halaccin Khul'i a halin haila, shafi na: 52 juzu'i na 7 M: "Domin cewa hanin sakin a halin haila,

saboda cutar da zata risketa ne, saboda tsawaituwar idda, shiko Khul'i dan gusar da cutar da zata risketa ne saboda mummunar mu'amala, da zama tare da wanda take kin sa, wannan yana daga mafi girma daga cutar tsawon iddar, sai tunkude mafi daukakar su da mafi kaskancin su ya halatta; saboda haka Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - bai tambayi wacce tayi Khul'i abisa halinta ba" Zancensa ya kare.

Amma daura aure ga mace alhali tana haila, to, babu laifi gare shi; domin asali shine halacci, kuma babu wani dalili akan hani daga gare shi, saidai yin tarewar miji da ita, alhali tana haila za'ayi duba a cikin sa, idan ya kasance yana da amincin cewa bazai yi jima'i da ita ba, to, babu laifi, inba haka bafa, to, bazai tare da ita ba har sai tayi tsarki dan tsoro daga afkawa a cikin abinda aka hana.

Hukunci na takwas: Izinar iddar saki da shi - wato haila -: Idan mutum ya saki matar sa bayan ya shafeta ko ya kadaita da ita, to ya wajaba a kanta tayi idda da haila uku cikakku, idan ta kasance daga masu haila ce, kuma bata zama mai ciki ba; Saboda fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ...﴾ [البقرة: 228]

{Kuma mata waɗanda aka saka suna jinkiri da kansu jini uku} [Al-Bakara: 228],

Wato: Haila uku. Idan ta kasance mai ciki ce, to iddar ta zuwa haife cikin ne gaba dayan sa, duk dayan lokacin yayi tsawo ko ya takaita; Saboda fadin Sa - maɗaukakin sarki -:

﴿وَالَّتِي يَبْسُنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ أُرْتَبِتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحِضْنَ...﴾ [الطلاق: 4]

{Ma'abota cikkkuna ajalinsu (shine) su haife cikkanan su} [Al-Dalak: 4].

Kuma idan ta kasance ba daga masu ciki bane, kamar karamar yarinyar da bata fara haila ba, da wacce ta yanke kauna daga haila dan girma ko tiyatar da ta tunbuke mahaifar ta ko makamancin hakan daga abinda bata kaunar dawowar haila tare da ita, to iddar ta wata uku ne; Saboda fadin Sa - maɗaukakin sarki -;

﴿وَالَّتِي يَبْسُنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ أُرْتَبِتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحِضْنَ...﴾ [الطلاق: 4]

{Mata waɗanda suka yanke kauna daga haila daga matan ku idan kunyi kokwanto to iddar su wata uku ne, da waɗanda basu fara haila ba} [Al-Dalak: 4].

Idan kuma ta kasance daga masu haila ce, saidai hailer ta ta ɗauke saboda wani sanan nan dalili, kamar rashin lafiya da shayarwa, to ita zata wanzu a cikin idda, koda iddar ta tsawaita har hailer ta dawo sai tayi idda da ita, Idan dalilin ya gushe, kuma hailer bata dawoba, wato cewa ta warke daga rashin lafiyar ko kuma ta gama shayarwar, kuma hailer ta wanzu a ɗauke to cewa ita zatayi idda da shekara ɗaya cikakkiya daga gushewar dalilin, Wannan itace inagnatacciyar maganar da take dacewa da ka'idojin shari'a, To cewa shi idan dalilin ya gushe kuma hailer bata dawoba, ta zama kamar wacce hailer ta ta ɗauke batatare da wani dalili abin sani ba, kuma idan hailer ta ta ɗauke batatare da wani sanan nan dalili ba, to cewa ita za tayi idda da shekara ɗaya cikakkiya, wata tara ga ciki dan kewayo; domin cewa shine mafi yawancin ciki, da kuma wata uku dan idda. Amma idan sakin ya kasance bayan ɗaura aure ne, kuma kafin shafa da kaɗaitaka, to babu wata idda a cikin sa kai tsaye, bada haila ba, ba kuma da waninta ba; Sabda faɗin Sa - maɗaukakin sarki -:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ

تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا...﴾ [الأحزاب: 49]

{Yã ku wafanda suka yi ïmãni! idan kun auri mûminai mâtã, sa'an nan kuka sake su a gabãnin ku shãfe su, to, bã ku da wata idda da zã ku lissafa a kansu} [Al-Ahzab: 49].

Hukunci na tara: Hukunci da kubutar mahaifa, wato: Da kadaitakar sa daga ciki, wannan ana buƙatuwa zuwa gareshi, duk lokacin da aka buƙata zuwa hukunci da kubutar mahaifa, kuma yana da mas'aloli:

Daga cikin su: Idan mutum ya mutu yabar mace to cikinta zai gaje shi, alhalin ita tana da miji, to cewa mijinta bazai tabeta ba har sai tayi haila, ko cikinta ya bayyana, idan cikinta ya bayyana sai muyi hukunci da gadon sa dan hukuncin mu da samuwar sa lokacin mutuwar wanda zai gada, kuma idan tayi haila sai muyi hukunci da rashin gadon sa dan hukuncin mu da kubutar mahaifa saboda haila.

Hukunci na goma: Wajabcin wanka: To yana wajaba akan mai haila idan ta sami tsarki tayi wanka da wanke dukkanin jiki; Saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata

a gare shi - ga Fadima 'yar Abu Hubaish; "Idan haila ta fuskanto to ki bar sallah, idan kuma ta bada baya, to kiyi wanka kiyi sallah" [Bukhari ne ya ruwaito shi]. Mafi karancin wajibi ga wanka shine ta game dukkanin jikinta dashi har abinda ke karkashin gashi, amma abinda yafi yakasance akan siffar abinda yazo a cikin hadisi: "Daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - lokacin da Asma'u 'yar Shakal ta tambaye shi game da wankan haila, sai - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: "Dayar ku ta dauki ruwanta da magaryar ta sai tayi tsarki ta kyautata tsarkin, sannan ta zuba akanta sai ta cudashi cudawa mai tsanani, har sai ta kai asalin kanta, sannan ta zuba ruwa akansa, sannan ta dauki kyalle mai tirare - wato: Wani yanki na kyalle wanda a cikinsa akwai almiski - sai tayi tsarki da shi". Sai Asma'u ta ce: Ta yaya zatayi tsarki da shi? Sai ya ce; "Tsarki ya tabbatarwa Allah!", sai A'isha ta ce mata: Ki bibiyi gurbin jinin. [Muslim ne ya ruwaitoshi]. Warware gashin kai baya wajaba, saidai idan ya kasance a daure da karfi ta inda ake jin tsoron ruwa ba zai kai zuwa asalansa ba; Saboda abinda ke cikin Sahihu Muslim daga hadisin Ummu Salama - Allah

Ya yarda da ita - cewa ita ta tambayi Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - sai ta ce: Ni macece da nake daure gashin kaina shin zan warware shi saboda wankan janaba? A cikin wata riwayar: Dan wankan haila da janaba? Sai ya ce: "A'a, kadai ya isheki ki kanfaci cikin tadin hannu na ruwa akanki sau uku sannan ki kwara ruwa a kanki sai ki tsarkaka".

Idan mai haila tayi tsarki a tsakiyar lokacin sallah to ya wajaba akanta tayi gaggawa da yin wanka dan ta riski sallah a lokacin ta, idan ta kasance a halin tafiya ne kuma babu ruwa a wurinta saidai tana jin tsoron cuta in tayi amfani dashi, ko ta kasance mara lafiya ruwan zai cutar da ita to cewa ita tayi taimama canji daga wanka har mai hanawan ya gushe sannan tayi wanka.

Kuma lallai cewa wata daga cikin mata tana samun tsarki a tsakiyar lokacin sallah, sai ta jinkirta wankan zuwa wani lokacin daban tana cewa: **Cikar tsarkin bazai yiwuba a wannan lokacin, saidai wannan ba hujja bane kuma ba uziri bane; Domin cewa ita zai yiwu gareta ta takaita akan mafi karancin wajibi ga wanka, kuma tayi sallah a cikin lokacin ta, sannan idan**

Tira kékeré kan nipa awon epe adamo fun awon obinrin"

yalwataccen lokaci ya samu gareta sai tayi tsarki cikakken tsarki.

FASALI NA BIYAR: A CIKIN JININ CUTA DA HUKUNCE-HUKUNCEN SA

Jinin cuta: Shine zarcewar jini ga mace ta yanda bazai yanke daga gareta ba har abada, ko yana yankewa daga gareta lokaci kankani, kamar kwana daya da kwana biyu a cikin wata.

Dalilin hali na farko wanda jini baya yankewa daga gareta har abada shine abinda ya tabbata a cikin Sahihul Bukhari daga A'isha - Allah Ya yarda da ita - ta ce: "**Fadima 'yar Abu Hubaish ta cewa Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -: Ya manzon Allah ni bana tsarkaka. A cikin wata riwayar: Ina jini bana tsarkaka**". Dalilin hali na biyu kuma wanda jini baya yankewa a cikin sa sai lokaci kankani hadisin Himna 'yar Jahsh lokacin da tazo wurin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - sai ta ce: "**Ya Manzon Allah ni ina jinin haila mai yawa mai tsanani**". [Hadisin...Ahmad da Abu Dawud da Tirmizi ne suka ruwaito shi, kuma Tirmizi ya inganta shi, kuma an ciro ingancin sa daga Imamu Ahmad, an kuma ciro kyautatawar sa daga Bukhari].

HALAYEN JININ CUTA:

Akwai halaye uku ga mai jinin cuta:

Hali na farko: Ya kasance tana da sananniyar haila kafin jinin cutar, to wannan zata koma zuwa muddar hailar ta abar sani data gabata, sai ta zauna a cikin ta, kuma hukunce-hukuncen haila zasu tabbata gareta, kuma abinda ke koma bayan wannan to jinin cuta ne, hukunce-hukuncen jinin cuta zasu tabbata gare ta.

Misalin haka macece haila takezo mata kwana shida a farkon kowane wata, sannan jinin cuta ya fado mata sai jinin ya kasance yanazo mata da zarcewa, sai hailar ta ta zama kwana shida daga farkon kowane wata, abinda ba wannan ba to jinin cuta ne; **Saboda hadisin A'isha - Allah Ya yarda da ita - cewa Fatima 'yar Abu Hubaish ta ce: Ya Manzon Allah, ina zubda jini bana tsarkaka, shin zan bar sallah ne? sai ya ce: "A'a, wannan wata cuta ce, sai dai kibar sallah gwargwadon kwanakin al'adar da kika kasance kina haila a cikin su, sannan kiyi wanka kiyi sallah".** Bukhari ne ya ruwaito shi. A cikin Sahihu Muslim: Cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya cewa Ummu Habiba 'yar Jahsh: "**Ki**

zauna gwargwadan abinda hailar ki take tsareki sannan kiyi wanka kiyi sallah". A kan wannan mai jinin cutar da take da sananniyar haila ta zauna gwargwadan hailar ta, sannan tayi wanka tayi sallah, kada ta damu da jinin a wannan lokacin.

Hali na biyu: Ya kasance bata da wata sananniyar haila kafin jinin cutar, shine cewa jinin cutar ya zama mai zarcewa ne da ita daga farkon lokacin da taga jini daga farkon al'amarin ta, to wannan zatayi aiki da banbancewa, sai hailar ta ta zama abinda take banbancewa da shi na baki ne, ko kauri ko wari hukunce-hukuncen haila zasu tabbata gare shi, wanda bashi ba kuma jinin cutane hukunce-hukuncen jinin cuta zai tabbata gare shi.

Misalin haka macece taga jini a farkon lokacin da tagan shi, kuma ya zarce da ita, saidai tana ganin sa baki a kwana goma, a ragowar kwanukan kuma ja, ko tana ganin sa mai kauri a kwanuka goma ragowar kwanukan kuma siriri, ko tana ganin sa a kwana goma yana da warin haila, a ragowar watan kuma bashi da wari, to hailar ta shine baki a misali na farko, kuma mai kauri a misali na biyu, mai wari kuma a misali na uku, wanda ba wannan ba to shi jinin cuta ne; Saboda fadin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a

gare shi - ga Fadima 'yar Jahsh; "Idan ya kasance jinin hails ne to cewa shi baki ne da ake ganeshi, idan ya zama hakan to ki kame daga barin sallah, idan kuma ya zama dayan ne to kiyi alwala kiyi sallah; domin cewa shi cuta ne". [Abu dawud ne da Nasa'i suka ruwaitos hi, Ibn Hibban da Hakim sun inganta shi]. Wannan hadisin duk da a cikin sanadin sa da matanin sa akwai shakkun inganci to hakika ma'abota ilimi - Allah Yayi musu rahama - sunyi aiki dashi, kuma shine mafi cancanta daga maida ita zuwa al'adar mafi yawan mata.

Hali na uku: Ya zama kada ta kasance tana da wata sananniyar hails, kuma babu banbancewa daya inganta, shine cewa jinin cutar ya kasance mai zarcewa ne daga farkon lokacin da taga jini, kuma jinin ta yana a siffa daya, ko yana a siffa mai rikitarwa bazai yiwu ya zama hails ba, To, wannan za tayi aiki da al'adar mafi yawancin mata, sai hails ta ta zama kwana shida ko kwana bakwai a kowane wata, yana farawa daga farkon lokacin da taga jini acikinsa, wanda bashi ba kuma to jinin cuta ne. Misalin haka cewa taga jini a farkon lokacin data ganshi a kwana na biyar daga wata, kuma yana zarcewa da ita ba tare da ya kasance akwai ingantaccen banbancewa a cikinsa ba ga hails, bada

launi ba ko da wanin sa, to, sai hailar ta ta zama a kowane wata kwana shida ko kwana bakwai zata fara daga kwana na biyar a kowane wata; Saboda hadisin Himnah 'yar Jahsh - Allah Ya yarda da ita - cewa ita ta ce: **Ya Manzon Allah ni ina hailsa mai yawa da tsanani, to me kake gani acikin ta? Hakika ta hanani sallah da azimi, sai tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: "Zan siffanta miki (zan siffanta miki amfani da) auduga (itace auduga) da zaki sanyata akan farji, to cewa shi yana tafiyar da jini".** Ta ce: Shi yafi haka. Kuma a cikin sa ya ce; **"Kadai wannan wata zungura ce daga zungure-zunguren Shaidan, to za kiyi hailsar kwana shida ko kwana bakwai a sanin Allah - madaukakin sarki -, sannan kiyi wanka har idan kinga cewa hakika kin tsarkaka kin samu tsarki to kiyi sallar dare da yini ashirin da huɗu ko ashirin da uku, sannan kiyi azimi".** Hadisi. [Ahmad da Abu Dawud da Tirmizi ne suka ruwaitoshi, kuma Tirmizi ya inganta shi, an cirato daga Ahmad cewa shi ya inganta shi, kuma an cirato cewa Bukhari ya kyautata shi]. Kuma faɗin sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -: **"Kwana shida ko kwana bakwai"** Ba dan zaɓi bane, kawai shi dan kokarine, sai tayi

duba a cikin abinda yake mafi kusa zuwa halinta daga wacce take kama da ita a halitta, kuma take kusanci da ita a shekaru da 'yan uwantaka, da kuma abinda shine mafi kusanci zuwa haila daga jinin ta, da makamancin haka daga izina. Idan ya kasance mafi kusanci shine kwana shida sai ta maidashi kwana shida, idan kuma ya kasance mafi kusanci shine kwana bakwai sai ta maidashi kwana bakwai.

HALIN WACCE TAKE KAMA DA MAI JININ CUTA:

Wani dalili zai iya faruwa ga mace, wanda yake wajabta zubar jini daga farjin ta, kamar tiyata a mahaifa ko koma bayan hakan, wannan akan nau'i biyu ne:

Nau'ina farko: A san cewa baziyiwu tayi haila bayan tiyatar ba, kamar ace tiyatar tunbuke mahaifa ne gaba dayan ta, ko tosheta ta yanda wani jini bazai zuba daga gareta ba, to wannan matar hukunce-hukuncen haila basa tabbata gare ta, kawai hukuncin ta shine hukuncin wacce take ganin fatsi-fatsi ko hanta-hanta ko danshi bayan tsarki, bazatabar sallah ko azimi ba, kuma bazai hana tarawa da ita ba, kuma wanka baya wajaba daga wannan jinin, saidai wanke jinin yana lazaimtar ta a lokacin sallah, kuma tasa kyalle ko waninsa akan farjin ta, dan ta hana fitar jini,

sannan tayi alwala dan yin sallah, kuma bazatayi alwala ba sai bayan shigar lokacinta in akwai tana da lokaci ga sallar kamar salloli biyar, inba haka bafa to a lokacin yin sallar kamar nafiloli kai tsaye.

Nau'i na biyu: Ya zamana ba'asan hanin hailar ta bayan tiyata ba, kai zai iya yiwuwa tayi hails, to wannan hukuncin ta shine hukuncin mai jinin cuta, fadin sa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ga Fadima 'yar Abu Hubaish yana nuni akan hakan: "**Kawai wancanan ki jijiya ce ba hails bace, idan hails ki ta fuskanta to kibar sallah**". **Cewa fadin sa: "Idan hails ki ta fuskanta"** yana fa'idantar da cewa hukuncin mai jinin cuta ga wacce take da hails tabbataciya mai fuskantowa kuma mai bada baya, amma wacce take batada hails tabbataciya, to jinin ta jinin cutane a kowane hali.

HUKUNCE-HUKUNCEN MAI JININ CUTA:

Mun sani daga abinda ya gabata, yaushene ne jini yake zama hails, kuma yaushene yake zama jinin cuta, a duk lokacin da yazama hails to hukunce-hukuncen hails zasu tabbata gare shi, kuma a duk lokacin da yazama jinin cuta to hukunce-hukuncen jinin cuta zasu tabbata gare shi.

Kuma hakika ambatan mai muhimmanci daga hukunce-hukuncen haila ya gabta.

Amma hukunce-hukuncen jinin cuta to kamar hukunce-hukuncen tsarki ne, babu banbanci tsakaknin mai jinin cuta da mai tsarki saidai a abinda zai zo:

Na farko: Wajabcin alwala akanta ga kowace sallah. Saboda fadin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ga Fadima 'yar Abu Hubaish; "**Sannan kiyi alwala ga kowace sallah**". Bukhari ne ya ruwaito shi a cikin babin wanke jini, Ma'anr hakan cewa ita bazatayi alwala ba dan sallah abar iyakancewa lokaci sai bayan shigar lokacin ta. Amma idan sallar ta kasance ba abar iyakancewa lokaci ba to cewa ita zatayi alwala gareta lokacin nufin aikata.

Na biyu: Cewa ita idan taty nufin alwala to cewa ita ta wanke gurbin jinin,, sannan ta sanya kyalle a auduga dan jinin ya tsane; Saboda fadin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ga Himnah: "**Zan siffanta miki auduga domin cewa ita tana tafiyar da jini**". Ta ce: "**To lallai shi yafi haka yawa. ya ce: "To ki riki tufafi**". Ta ce: "**Shi yafi haka yawa. Ya ce: "Ki daure wurin jinin**

da tufafi"Karanta hasisin har karshe, Duk abinda zai fita bayan hakan bazai cutar da ita ba; saboda fadin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ga Fadima 'yar Abu Hubaish: "Ki nisanci sallah a kwanukan hailar ki, sannan kiyi wanka kiyi alwala ga kowace sallah, sannan kiyi sallah, koda jinin ya daga akan tabarma". [Ahmad da Ibnu Majah ne suka ruwaito shi]. Na uku: Jima'i, hakika malamai sunyi sabani a halarcin sa, idan baya jin tsoron zina da barin sa, amma daidai shine halarcin sa kai tsaye; domin cewa mata masu yawa sunkai goma ko sama da haka sunyi haila a zamanin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - amma Allah ko Manzon Sa basu hana tarawa da su ba, Kai a cikin fadin Sa - madaukakin sarki -:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [البقرة: 222]

{Ku kauracewa mata a wurin haila} {Al-Bakara: 222}

daliline akan cewa kaurace musu baya wajaba a cikin wanin sa; kuma domin cewa sallah tana halarta daga gare ta, to jima'i shine mafi sauiki, kiyasin jima'inta akan jima'in

Tira kékeré kan nipa awon eje adamo fun awon obinrin"

mai haila ba ingantacce bane; domin cewa su basa daidaita har awurin mausu fadin haramcin, kuma kiyasi baya inganta tare da mai banbatawa.

FASALI NA SHIDA: A KAN JININ BIKI DA HUKUNCIN SA

Jinin biki: Wani jini ne wanda mahaifa take zubo dashi saboda haihuwa, kodai tare da ita ko kuma bayan ta ka kafin ta da yini biyu ko uku tare da nakuda.

Babban Malamin Musulunci Ibn Taimiyya ya ce: **"Abinda take ganin shi yayin da ta fara nakuda, to, shi jinin biki ne"**. Bai iyakance shi da kwana biyu ko uku ba, manufar sa: Nakuda ce da haihuwa take biye mata, inbahakabafa to ba jinin biki bane. Malamai sunyi sabani: Shin yana da iyaka a mafi karancin sa da mafi yawan sa?

Babban malami Takiyyund din ya fada a cikin sakon sa a cikin Al'Asma Allati allakasshari'u alaiha (Shafi: 37): "Jinin biki babu iyaka ga mafi karancin sa ko mafi yawan sa, daza'a kaddara cewa wata mace taga jini sama da kwana arba'in ko sittin ko sabab'in sai ya yanke to shi jinin biki ne, saidai idan ya zarce to shi jinin cuta ne, a wannan lokacin mafi karanci shine kwana arba'in cewa shine karshen mafi yawan abinda hadisai sukazo dashi". Izuwa karshe.

Na ce: Akan haka ne idan jinita ya karu akan kwana arba'in, kuma ta kasance tana da wata al'ada ta yankewar sa bayan nan, ko wasu alamomi suka bayyana a cikin sa kusan yankewa to sai tayi saurare har sai ya yanke inba haka bafa to tayi wanka yayin cikar kwana arba'in; domin cewa shine mafi rinjaye saidai idan ya dace da zamanin hailar ta, saita zauna har lokacin hailar ya kare, idan ya yanke bayan nan, to, yana kamata ya zama kamar al'ada gareta, sai tayi aiki da gwargwadan sa a gaba, idan yaci gaba to ita mai jinin cutace, sai ta koma zuwa hukunce-gukuncen mai jinin cutar daya gabata,

Da zatayi tsarki da yankewar jini daga gareta, to ita mai tsarkice, koda kafin kwana arba'in ne, sai tayi wanka tayi sallah tayi azimi kuma mijinta ya tara da ita, saidai idan yankewar ya zama kasa da yini daya to babu hukunci gare shi, ya fada shi a cikin Almugni.

Jinin biki baya tabbata sai idan ta haife abinda halittar mutum yake bayyana a cikin sa, da zata haife karamin bari halittar mutum bata bayyana gareshi ba, to, jinin ta bai zama jinin biki ba, kai shi jinin cutane, sai hukuncin sa ya zama hukuncin mai jinin cuta, kuma mafi karancin muddar wacce halittar mutum take bayyana acikin ta kwana

tamanin ne daga farkon ciki, kuma mafi rinjayen sa kwana casa'in ne.

Almajd Ibnu Taimiyya ya ce: A duk lokacin da taga wani jini kwana daya akan nakuda kafin sa to bazata juya zuwa gareshi ba, kuma a bayan sa sai takame daga sallah da azimi, sannan idan al'amarin ya yaye bayan haihuwa a sabanin zahiri sai ta dawo ta riska, idan kuma al'amarin bai yaye ba sai hukuncin zahiri ya zarce babu komawa garetu. Ya cirato shi daga gare shi a cikin Sharhin Al'Ikna.

HUKUNCE-HUKNCEN JININ BIKI:

Hukunce-hukncen jinin biki kamar hukunce-hukuncen hails ne daidai wa daida, sai a abinda zaizo:

Na farko: Iddah sai ayi izina da saki bada jinin biki ba; domin cewa shi idan sakin ya kasance kafin haihuwa to iddar zata kare da zarar an haife shi bada jinin biki ba, kuma idan sakin ya kasance bayan haihuwa, to, sai ta saurari dawowar hails kamar yanda ya gabata.

Na biyu: Tsawon lokacin Ila'i ana kirga muddar hails daga gare shi, amma ba'a kirga muddar jinin biki daga gareshi.

Ila'i: Shine mutum yayi rantsuwa akan barin tarawa da matar sa har abada, ko zuwa wata muddar ta zata karu akan wata huɗu, idan yayi rantsuwa kuma ta neme shi da yin jima'i, sai a sanya masa tsawon wata huɗu daga rantsuwar sa, idan muddar ta cika sai a tilasta shi akan yin jima'in ko rabuwa da bukatar matar, to wannan muddar idan jinin biki ya shuɗe da mace baza'a kirga shi akan mijin ba, kuma a kara shi akan watanni huɗu da gwargwadan muddar sa, sabanin haila cewa muddar ta ana kirgata akan mijin.

Na uku: Balaga tana tabbata da haila ne bata tabbata da jinin biki; domin cewa mace bazai yiwuba ta dauki ciki har sai maniyyi ya zuba daga gare ta, sai ya zama samuwar balagar da zubar maniyyin da ya gabata ne ga cikin.

Na huɗu: Cewa jinin haila idan ya yanke, sannan ya dawo a al'ada, to, shi haila ne tabbas, kamar al'adarta ta kasance kwana takwas, sai taga haila kwana huɗu, sannan ya yanke kwana biyu, sannan ya dawo a kwana na bakwai da na takwas, to wannan mai dawowar haila ne tabbas, hukuncen hukuncen haila zasu tabbata gare shi. Amma jinin biki idan ya yanke kafin kwana arba'in sannan ya dawo a rana ta arba'in to shi a bin kokwantone a cikin sa, yana wajaba akan ta tayi sallah tayi azimin farilla, abin sanyawa lokaci a cikin

lokacin sa, kuma abinda yake haramta akan mai haila yana haramta akan ta banda wajibabbu, kuma zata rama abinda ta aikata bayan tsarkin ta a wannan jinin daga abinda rama shi yake wajaba akan mai haila. Wannan shine mafi shahara a wurin malaman fikihu daga Mazahabar Hanbaliyya.

Amma daidai shine cewa jini idan ya dawo mata a cikin zamanin da zai yiwu ya zama jinin biki to shi jinin biki ne, inba haka bafa to shi jinin haila ne saidai idan in ya zarce mata to sai ya zama jinin cuta.

Wannan kusa ne daga abinda ya cirato shi a cikin Almugni daga Imam Malik - Allah Yayi masa rahama - inda ya ce: Malik ya ce: **"Idan taga jini bayan kwana biyu ko kwana uku - yana nufin: Daga yankewar sa - to shi jinin biki ne inba haka bafa to shi haila ne"**. Ya kare Kuma shine zahirin zabin babban malamin Musulunci Ibnu Taimiyya - Allah Yayi masa rahama -. Kuma babu wani abu a cikin jini abin kokwanto a cikin sa gwargwadan abinda ke faruwa, saidai kokwanto wani al'amari ne mai danganawa wanda mutane suke sabani a cikin sa gwargwadan saninsu da kuma fahimtar su, Al-kur'ani da Sunna a cikin su akwai bayanin kowane abu, kuma Allah - madaukakin sarki - bai

wajabtawa wani mutum yin azimi sau biyu ba, ko yayi dawafi sau biyu, saidai in a na farkon akwai baci wanda riskuwar sa bazai yiwuba sai dai ramuwa, amma yayin da bawa ya aikata abin da zai iya na abinda aka dora masa gwargwadan ikon sa, to. hakika wuyayen sa ya kubuta, Kamar yanda Allah - maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا...﴾ [البقرة: 286]

{Allah baya dora wani rai sai iyawar sa} [Al-Bakara: 286],

Kuma Ya ce:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾ [التغابن: 16]

{Kuji tsoron Allah gwargwadan iyawar ku} [Al-Tagabun: 16].

Banbanci na biyar tsakanin haila da jinin biki: Cewa shi a haila, idan ta samu tsarki kafin al'ada to ya halatta ga mijin ta saduwa da ita batatare da wani karhanci ba, amma ajinin biki idan ta samu tsarki kafin kwana arba'in, to, an karhanta ga mijin ta ya sadu da ita akan zance mafi shahara a Mazahaba, amma daidai cewa shi ba'a karhanta masa tarawa da ita ba, Kuma shine faɗin mafi yawan malamai;

Tira kékeré kan nipa awon epe adamo fun awon obinrin"

domin karhanci hukuncine na shari'a yana bukatuwa zuwa dalili na shari'a, Kuma a wannan mas'alar babu wani abu inba abinda Imam Ahmad ya ambata ba daga Usman dan Abul'Aas cewa, ita tazo masa kafin kwana arba'in, sai ya ce: Kada ki kusance ni. Wannan baya lazimtar karhanci; domin cewa shi zai iya kasancewa daga gare shi ne akan tafarkin kewayo dan tsoro daga cewa ita bata tabbatar da tsarkin ba, ko kuma daga jini ya motsa saboda jima'i, ko wanin hakan daga dalilai. Allah ne mafi sani.

Fasali na bakwai: A kan yin amfani da abinda yake hana haila ko yake jawo shi, da abinda yake hana ciki, ko yake zubar dashi.

Mace tayi amfani da abinda yake hana hailarta ya halatta da sharuɗɗa biyu:

Na farko: Kada aji tsoron cuta akan ta, idan akaji tsoron cuta akan ta daga hakan, to, baya halatta; Saboda faɗin Sa - maɗaukain sarki -:

﴿...وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ...﴾ [البقرة: 195]

{Kada ku jefa kanku da hannayen ku zuwa ga halaka}
[Al-Bakara: 195].

﴿...وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ [النساء: 29]

{Kuma kada ku kashe kan ku lallai Allah Ya kasance Mai yawan jin kaine gareku} [Al-Nisa: 29].

Na biyu: Hakan ya kasance da izinin mijin in yakasance yana rataye dashi, kamar ta kasance mai idda daga gare shi ta fuskar da ciyarwar ta take wajaba akan sa, to sai tayi

amfani da abinda yake hana daukar ciki; dan iddar ta ta tsawaita kuma ciyarwar ta ta karu a kansa, to baya halatta a agre ta tayi amfani da abinda yake hana daukar ciki a wannan lokacin saida izinin sa, Haka nan in ya tabbata cewa hana hails yana hana daukar ciki, to babu makawa daga izinin miji, yayin da halacci ya wajaba to abinda yafi shine rashin yin amfani da shi saida bukata; domin barin dabi'a akan abinda take akan sa shine mafi kusanci zuwa daidaituwar lafiya sai aminci.

Amma amfani da abinda yake jawo hails to ya halatta da sharuafa biyu kuma:

Na farko: Kada tayi dabara da shi akan sarayar da abinda yake wajibi, kamar tayi amfani dashi kusa da Ramadan saboda ta sha azimi ko ta sarayar da sallah dashi, da makamancin hakan.

Na biyu: Hakan ya kasance da izinin miji; domin samuwar hails yana hani daga ciki jin dafi, to amfani da abinda yake hana hakkin sa baya halatta saida yardar sa koda ta kasance sakakkiyace, domin a cikin sa akwai gaggauto da sarayar hakkin miji daga kome in ta kasance da kome a kanta.

Amma amfani da abinda yake hana ɗaukar ciki to ya kasu nau'i biyu:

Na farko: Shine yahana shi hani mai zarcewa, to wannan baya halatta; domin cewa shi yana yanke ciki sai zuriya tayi karanci, kuma shine sabanin manufar mai shara'antawa na yawaita al'ummar Musulunci; kuma cewa shi ba'a aminta mutuwar 'ya'yan ta samammu sai ta wanzu mai wabi mara 'ya'ya.

Na biyu: Shine ya hana shi hani na lokaci, misalin mace ta kasance mai yawan ciki ce, kuma cikin yana wahalar da ita, sai takeson tayi tsarin cikin ta kowace shekara biyu sau ɗaya, ko makamancin hakan to wannan ya halatta, da sharadɓin mijinta yayi mata izini, kuma ya kasance babu cutarwa akanta, Dalilin sa shine cewa sahabbai sun kasance suna azalu ga matan su a zamanin Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - saboda kada matansu su ɗauki ciki, amma ba'a hanasu hakan ba, azalu shine mutum ya tara da matar sa, kuma ya zare azzakarɓin sa a lokacin zubar maniyyi sai ya zuba a wajen farji.

Amma amfani da abinda yake zubar da ciki to shi nau'i biyu ne:

Na farko: Shine yayi nufin batashi ta hanyar zubar dashi, to wannan idan ya kasance bayan an busa masa rai ne, to shi haramun ne babu kokwanto; domin cewa shi kashe rai ne abin haramtawa batatare da wani hakki ba, kuma kashe ran da aka haramta haramun ne a Al-kur'ani da Sunna da Ijima'in musulmai. Idan ya kasance kafin busa rai ne a cikin sa, to, hakika malamai sun samu sabani a cikin halaccin sa, daga cikinsu akwai wanda ya hana shi, daga cikinsu akwai wanda ya ce: Yana halatta muddin dai bai zama gudan jini ba, wato: Muddin dai kwana arba'in basu shude akansa ba, daga cikin su akwai wanda ya ce: Yana halatta muddin dai halittar mutum bata bayyana a cikinsa ba.

Mafi kewayo shine hani daga zubar dashi, sai dan wata bukata, kamar mahaifiyar ta kasance mara lafiyace bazata iya daukar ciki ba ko makamancin hakan, to, sai zubar dashi ya halatta a wannan lokacin, saidai idan wani lokaci ya shude akansa wanda zai yiwu halittar mutum ta bayyana a cikin sa sai ya hanu, Allah ne mafi sani.

Na biyu: Kada a nufi batashi ta hanyar zubar dashi shine kokarin zubar dashi ya kasance a lokacin karewar muddar cikin ce da kuma kusancin haihuwa, to, wannan ya halatta da sharadin kada ya kasance akwai cutarwa akan

mahaifiyar ba akan dan ba, kuma kada al'amarin ya bukату zuwa tiyata, idan ya bukaci tiyata to shi yana da halaye huđu:

Na farko: Shine mahaifiyar ta kasance mai rai ce kuma dan a raye yake, to, tiyata bata halatta sai da larura, shine haihuwar ta tayi wahala, sai ta bukaci tiyata, wannan domin cewa jiki amana ne a wurin bawa, bazaiyi tasarrufi a cikinsa ba da abinda ake jin tsoro gare shi sai dan maslaha babba; kuma domin cewa shi watakila yana zatan cewa babu wata cuta a tiyatar sai cutarwar ta faru.

Na biyu: Shine mahaifiyar ta kasance matacciya kuma dan ma matacce, to yin tiyata baya halatta dan fitar dashi saboda rashin wata fa'ida.

Na uku: Shine mahaifiyar ta kasance mai rai ce amma dan matacce ne, to yin tiyata yana halatta dan fitar dashi, sai dai idan ana jin tsoron cutarwa akan mahaifiyar; domin a zahiri - Allah ne mafi sani - cewa ciki idan ya mutu baya kusa ya fita batatare da tiyata ba, to zarcewar sa a cikin ta zai hanata daukar ciki na gaba, kuma zai wahalar da ita, watakila ta wanzu bazawara idan ta kasance mai idda ce daga mijin daya gabata.

Na huđu; Shine mahaifiyar ta kasance matacciya amma cikin rayayye ne, idan ya kasance ba'a kaunar rayuwar sa to yin tiyata baya halatta.

Idan kuma ya kasance ana kaunar rayuwar sa, idan ya kasance haƙiƙa sashin sa ya fita sai a tsaga cikin mahaifiyar dan fitar da ragowar, idan kuma wani abu bai fita ba daga gareshi to haƙiƙa malumman mu - Allah Yayi musu rahama - sunce; Ba'a tsaga cikin mahaifiya dan fitar da ciki; domin hakan misla ne, amma dadai shine cewa za'a tsaga cikin idan fitar dashi baya kasancewa batara dashi ba, Wannan shine zabin Ibnu Hubaira ya faɗa a cikin Al'Insaf: Kuma shine ya fi. Na ce; Musamman ma a wannan lokacin namu, domin yin tiyata ba misla bane; domin cewa shi ana tsaga ciki sannan a ɗinke shi, kuma domin cewa alfarfar rayayye itace mafi girma daga alfarfar matacce; kuma domin cewa tsamo abin tsarewa daga halaka dole ne, ciki kuma mutum ne abin tsarewa sai tsamoshi ya zama dole. Allah shi ne Mafi sani.

Faɗakarwa: A kan halayen da zubar da ciki yake halatta a cikin abinda ya gabata babu makawa daga izinin wanda yake da cikin a hakan kamar miji.

A nan ne abinda mukayi nufin rubuta shi yazo karshe, a wannan mauru'in mai muhimmanci, hakika mun takaita a cikin sa akan tushen mas'aloli da kuma kiyayesu, inba haka bafa to rasan su da bangarorin su da abinda yake faruwa ga mata daga hakan kogi ne bashi da gefe. Saidai mai basira zai sami ikon dawo da rassa zuwa tushen su, kuma bangarori zuwa gaba dayansu da ka'idodin su, kuma ya kiyasta abubuwa da masu kamanceceniya dasu. Kuma mai bada fatawa ya san cewa shi tsanine tsakanin sa da tsakanin Allah da halittar Sa a wajen isar da abinda Manzanni suka zo dashi, da kuma bayanin sa ga halitta, kuma cewa shi abin tambayane daga abinda ke cikin Al-kur'ani da Sunna, domin cewa sune tushe da aka dorawa bawa fahimtar su, da kuma aiki dasu. Dukkan abinda ya sabawa Al-kur'ani da Sunna, to, shi kuskurene, ya wajaba a mayarwa wanda ya fadashi, aiki da shi baya halatta, duk da cewa mai fadar zai iya zama abin yiwa uziri mai kokari sai abashi lada akan kokarin sa, saidai cewa wanin sa wanda yake masani da kuskuren sa karbar sa baya halatta.

Kuma yana wajaba akan mai bada fatawa ya tsarkake niyya saboda Allah - madaukakin sarki -, ya nemi taimakon

Sa a dukkanin wani abu daya taso gare shi, ya roki Allah - madaukakin sarki - tabbata da dacewa ga daidai.

Kuma yana wajaba akansa ya zama a bin lurar sa shine abinda yazo a cikin Al-kur'ani da Sunna, sai yayi duba yayi bincike a cikin hakan ko a cikin abinda ake neman taimako dashi daga zancen ma'abota ilimi akan fahimr su.

Kuma cewa da yawa wata mas'ala zata faru daga mas'aloli, sai mutum yayi bincike a cikinta a abinda yake da iko akansa daga zancen ma'abota ilimi, sannan bazai sami abinda zai nutsu zuwa gareshi ba a cikin hukuncin ta, watakila ma bazai sami wani ambato gareta kwata-kwata ba. Idan ya koma zuwa Al-kur'ani da Sunna hukuncin su zai bayyana gare shi a kusa a bayyane, hakan gwargwadan tsarkake niyya da ilimi da kuma fahimta.

Kuma yana wajaba akan mai bada fatawa yabi a hankali a cikin hukunci a lokacin rikici, kada yayi gaggawa, da yawa hukunci akayi gaggwa a cikinsa, sannan bayan duba makusanci, sai ya bayyana gareshi cewa shi mai kuskurene a cikin sa, sai yayi nadama akan hakan, watakila bazai iya riskar abinda ya bada fatawa dashi ba!.

Mai bada fatawa idan mutane suka fahimci jinkiri da tabbatarwa, zasu amince da faɗar sa, kuma za suyi la'akari dashi, idan kuma suka ganshi mai gaggawa ne mai yawan kurakurai, amincin su bazai kasance gareshi ba a cikin abinda yake bada fatawa dashi, sai ya zama da gaggawar sa da kuskuren sa ya haramtawa kansa kuma ya haramtawa waninsa abinda ke tare dashi na ilimi da kuma daidai.

Muna rokon Allah - madaukakin sarki - Ya shiryar damu da 'yan uwanmu musulmai hanyar Sa madaidaiciya, kuma Ya jibintar damu da kulawar Sa, ya kiyayemu daga tuntube da kiyayewar Sa, lallai cewa Shi mai kyauta ne, Mai yawan karamci, Allah Yayi dadin tsira da aminci ga Annabin mu Muhammad da alayen sa da sahabban sa baki ɗaya. Godiya ta tabbata ga Allah wanda da ni'imar Sane ayyuka na gari suke cika.

(Sakon) ya cika da alkaamin mabukaci zuwa ga Allah

Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen

A hantsin ranar Juma'a

14 Sha'aban shekara 1392 H

abun ciki

SAKO A KAN JINANEN 'DABI'A GA MATA	3
FASALI NA FARKO: A CIKIN MA'ANAR HAILA DA HIKIMAR SA	8
FASALI NA BIYU: A KAN ZAMANIN HAILA DA TSAWON LOKACIN SA	10
FASALI NA UKU: A ABUBUWAN DA SUKE BIJIROWA HAILA.	21
FASALI NA HU'DU: A CIKIN HUKUNCE-HUKUNCEN HAILA	28
FASALI NA BIYAR: A CIKIN JININ CUTA DA HUKUNCE-HUKUNCEN SA.....	48
FASALI NA SHIDA: A KAN JININ BIKI DA HUKUNCIN SA	58
Fasali na bakwai: A kan yin amfani da abinda yake hana haila ko yake jawo shi, da abinda yake hana ciki, ko yake zubar dashi.	65

موسوعة المصطلحات الإسلامية
TerminologyEnc.com

موسوعة تضم ترجمات المصطلحات
الإسلامية وشروحاتها بعدة لغات

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

موسوعة تضم ترجمات للأحاديث
النبوية وشروحاتها بعدة لغات

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

موسوعة تضم تفاسير وتراجم
مؤثوقة لمعاني القرآن الكريم

IslamHouse.com

مرجعية مجانية إلكترونية
مؤثوقة للتعريف بالإسلام

منتقى
المحتوى الإسلامي

موسوعة تضم المنتقى من
المحتوى الإسلامي باللغات

تحت إشراف الإسلام 100 بأكثر من

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات

جمعية الدعوة
وتوعية الجاليات بالربوة

